

مقاله پژوهشی: اولویت بندی مولفه ها و شاخص های جنگ ترکیبی با روش تحلیل سلسله مراتبی

عباس نیلفروشان^۱، سهیل امامیان^۲

پذیرش مقاله: ۱۴۰۲/۱۲/۰۷

دریافت مقاله: ۱۴۰۲/۱۰/۰۳

چکیده

با سیری در روند جنگهای گذشته به این واقعیت پی میبریم که به مرور زمان تغییرات شدیدی در شیوه جنگها انجام گردیده و روزه روز شاهد پیچیدگی و هوشمندی جنگها میباشیم، درسالهای اخیر مفهوم جدیدی به نام جنگ ترکیبی به ادبیات جنگ افزوده شده که این جنگ تلفیقی از مولفه ها و شاخص های مختلف بوده که با استفاده از ترکیب هم زمان و هماهنگ ظرفیت های ملی و فرا ملی به منظور اثرگذاری بر مردم در جامعه هدف با تاکید بر حساسیت های آن سعی بر براندازی حکومت دارد. به همین دلیل هوشیاری در مقابل دشمنان، یکی از ابیادهای نظام میباشد. براین اساس، هدف اصلی مقاله پاسخ به این سؤال است که "مولفه ها و شاخص های مهم جنگ ترکیبی علیه جمهوری اسلامی ایران چیست؟" با بهره گیری از روش گردآوری داده ها به صورت کتابخانه ای و میدانی با ابزارهای تعیینی این دو روش و همچنین با استفاده از طراحی دو پرسشنامه، که ابتدا مولفه ها و شاخص های جنگ ترکیبی بصورت کلی مشخص شده و سپس مهمترین مولفه ها و شاخص های بکار گرفته شده توسط آمریکا بر علیه جمهوری اسلامی ایران از پرسشنامه دوم استخراج گردید. در مرحله بعد با استفاده از روش تحلیل سلسله مراتبی، که یکی از پرکاربردترین روشهای تحقیق در عملیات است، اهمیت هر کدام از این شاخص ها و مولفه ها مبتنی بر نظرات خبرگان و جامعه هدف اخذ گردید. یافته ها و نتایج تحقیق، بیانگر این مطلب است که، ۱۰ مؤلفه و ۴۲ شاخص به عنوان مهمترین مولفه ها و شاخص های جنگ ترکیبی با استفاده از نرم افزار بصورت مقایسه زوجی انتخاب گردید. نتایج حاصل از اجرای این تحقیق جهت بهره برداری مسئولین به منظور تقابل هدفمند با جنگ ترکیبی دشمن ارایه گردیده است.

واژگان کلیدی: جنگ ترکیبی، تهدید، شاخص، مولفه، فرایند تحلیل سلسله مراتبی

^۱ دانشیار، مدیریت راهبردی دفاعی، دانشگاه جامع امام حسین (ع)

^۲ استادیار، سیستم و بهره وری، دانشگاه جامع امام حسین (ع). (نویسنده مسئول) emamyian@yahoo.com

مقدمه

انقلاب اسلامی ایران در شرایطی در بهمن ماه ۱۳۵۷ به پیروزی رسید که سرشت و ماهیت آن در تقابل با نظام سرمایه داری حاکم بر نظام بین الملل قرار داشت. آماج دیدگاه های ضد آمریکائی و ضد استکباری حاکم بر سیاست خارجی ایران سبب شد که نظام نوپای حاکم بر ایران از همان آغاز وارد تنازع و تقابل ایدئولوژیک با آمریکا شود. در چنین شرایطی، فضائی توأم با تخصم، دشمنی و خشونت بر فضای مناسبات ایران و آمریکا حاکم گردید. این روند سبب شد که با گذشت چهار دهه از پیروزی انقلاب اسلامی، رویکردهای خصمانه این کشور علیه جمهوری اسلامی ایران با شدت و جدت متفاوتی تداوم یابد و بسته به مقتضیات زمان و مکان رویکردهای خصمانه متفاوتی را در مواجهه با ایران در پیش بگیرد. در اواخر دهه چهارم و در آغاز دهه پنجم انقلاب اسلامی و بعد از ناکامی این کشور در مواجهه با ایران، آمریکائیا به این نتیجه رسیده اند که صرف جنگ سخت (هزینه بسیار زیاد) و جنگ نرم (طولانی بودن آن) به تنهایی کارساز نیست و چه بسا میتواند تبعات بسیار مخربی برای این کشور و متحدانش در منطقه را داشته باشد. به همین دلیل سناریو نویسان و استراتژیست های کاخ سفید از معنای کنونی جنگ گذر کرده و اقدامات پیچیده ای در حوزه های مختلف و در قالب رویکرد نوینی تحت عنوان جنگ ترکیبی علیه ایران آغاز نمودند. در این پژوهش، نخبگان این حوزه ضمن داشتن درک و تعریف مشترک نسبت به مولفه ها و شاخص ها، برنامه ریزی مناسبی را جهت برون رفت آن انجام خواهند داد. در این پژوهش به مولفه ها و شاخص هایی پرداخته خواهد شد که در شرایط امروز کشور بعنوان دغدغه اصلی مورد محاسبه دو طرف قرار خواهند گرفت. بدین جهت شناخت شاخص های مهم دشمن یکی از گام های موثر جهت مقابله با اقدامات آنان بوده. این موضوع کمک خواهد کرد تا از غافلگیری جلوگیری کرده و به راه حل مناسب و منطقی جهت مقابله با آنها دست یافته (ریاضی، اکبری، باجلانی و همکاران، ۱۴۰۰). عدم توجه به لزوم شناخت این رویکرد و نیز تدوین نمودن راه کارهای مقابله با چالش های احتمالی مواجهه با آن سبب میشود، نخبگان سیاسی کشور دچار غافلگیری راهبردی اطلاعاتی - عملیاتی شوند. (ابراهیمی کیایی، ۱۳۹۹)

هدف اصلی: دستیابی به مؤلفه ها و شاخص های اولویت دار در جنگ ترکیبی علیه جمهوری اسلامی ایران میباشد.

متغیرهای پژوهش: استفاده از پرسشنامه ها و مصاحبه با خبرگان کشوری و لشکری و استفاده از نرم افزار تخصصی میباشد. محقق در این پژوهش به دنبال مقایسه زوجی بین مولفه ها و شاخصها بوده که بتواند مهمترین آن را با توجه به اطلاعات بدست آمده آرایه دهد.

مبانی نظری

پیشینه‌شناسی

(بختیاری و صالح نیا، ۱۳۹۷) در مقاله ای با عنوان "اولویت بندی تهدیدات امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران با روش تحلیل سلسله مراتبی، چنین نتیجه گیری کرده اند که با توجه به نتایج به دست آمده از پژوهش، تهدیدات نظامی - اطلاعاتی، نسبت به سایر تهدیدات، برجسته تر خواهند بود در میان تهدیدات این گروه نیز، از نظر خبرگان امنیتی و اطلاعاتی، جاسوسی و نفوذ اطلاعاتی، ضریب تهدید بالاتری دارد.

(ابراهیمی کیایی، ۱۳۹۹) در مقاله ای با عنوان "جنگ هیبریدی: رویکرد ایالات متحده آمریکا در مواجهه با جمهوری اسلامی ایران" چنین نتیجه گیری کرده که تحریم های شدید اقتصادی، حملات سایبری، به کارگیری دیپلماسی بی سابقه علیه ایران (برگزاری نشست هائی نظیر ریاض و ورشو)، تبلیغات و پروپاگاندا، عملیات روانی، به کارگیری نیروهای ویژه در قالب مرکز عملیات ایران، حمایت از ناآرامیهای داخلی و ... جزئی از جنگ ترکیبی این کشور علیه ایران به شمار میآید که هر کدام از آنها دارای ویژگیها و عناصر مختص به خود میباشد.

(ریاضی، اکبری، باجلانی و همکاران، ۱۴۰۰) در مقاله ای با عنوان "معرفی مؤلفه ها و ابزارهای جنگ ترکیبی آمریکا علیه ج.ا.ایران" چنین نتیجه گیری کرده اند که مهمترین مؤلفه های جنگ ترکیبی آمریکا علیه ج.ا.ایران، به ترتیب عبارتند از «:روانی، اطلاعاتی، اقتصادی، دیپلماسی- سیاسی، سایبری، نیروهای نظامی منظم، نیروهای ویژه و حمایت از درگیربهای داخلی میباشد از طرفی در جمع بندی ارایه شده مطرح میکنند که مؤلفه های جنگ اقتصادی، روانی و حمایت از ناآرامی های داخلی با تمامی مؤلفه های جنگ ترکیبی، رابطه قوی یا نسبتاً قوی دارند.

(سلیمانی، ۱۴۰۰) در مقاله ای با عنوان "بررسی و تبیین جنگ ترکیبی استکبار جهانی در گام دوم انقلاب اسلامی" چنین نتیجه گیری کرده که آمریکائیه در پویش های اجتماعی شکل گرفته در شبکه های اجتماعی نیز با اعتراض های خود و برجسته سازی گفتمان فساد اقتصادی در ارکان حکومت و نهادهای انقلابی یا اتفاقاتی از این دست مقاومت نظام را در مقابل گروه های معترض دشوارتر میکند. همچنین شبکه های اجتماعی به عنوان ابزارهای جنگ ترکیبی به منظور نفوذ ناتوی فرهنگی از سوی دشمنان استفاده میشود. به گونه ای که نقش دشمنان به صورت آشکارا به تصویر کشیده خواهد شد.

(کرمی، شریفی ویزدانی، ۱۳۹۸) در مقاله ای با عنوان "نظریه جنگ ترکیبی، بنیانی برای درک راهبرد دولت ترامپ در مواجهه با جمهوری اسلامی ایران" چنین نتیجه گیری کرده که دولت کنونی آمریکا از راهبردی تعریف شده برای تحقق اهداف تعیین شده، پیروی میکند. این راهبرد از سوی مقامات سیاسی آمریکا و همچنین تحلیل گران مسائل بین المللی، سیاست فشار حداکثری، خوانده میشود که بیش از همه، بر ابعاد اقتصادی و تحریم های آمریکا علیه ایران متمرکز شده است. با توجه به پیشینه و سابقه رایه شده هیچ یک از مقالات ارایه شده در خصوص اولویت بندی مولفه های جنگ (نرم، نیمه سخت و سخت) با توجه به تحرکات اخیر دشمن اولویت بندی لازمی را ارایه نموده اند. لذا لازم است پژوهشی انجام گردد که مهمترین اولویت ها مشخص گردد.

مفهوم شناسی

جنگ نرم: با هدف تغییر در عقاید، ارادها، افکار، باورها در اذهان و قلوب آحاد جامعه با روش های نرم افزارانه و ابزارهای غیر نظامی با بهره گیری حداکثری از فناوری اطلاعات و ارتباطات صورت میگیرد که در نهایت منجر به تغییر نگرش و رفتار جامعه می شود. (سلامی، سعیدی، نائینی، ۱۴۰۰)

جنگ نیمه سخت: اعمال قدرت از راه نفوذ در نظام سیاسی - امنیتی یک کشور برای تحمیل اراده و تامین منافع است و متکی بر کاربرد نظام اطلاعاتی - امنیتی و نفوذ در دولت ها است این جنگ به دو شکل انجام میگردد ۱- غیر مسلحانه ۲- مسلحانه. (افسون، عبدی شیخ رباط، ۱۳۹۴)

جنگ سخت: در این نوع جنگ، هدف انتقال قدرت و تصرف سرزمین است. این جنگ متکی بر روشهای فیزیکی، عینی و سخت افزارانه میباشد. رفتار خشونت آمیز، براندازی آشکار، حذف دفاعی، اشغال، تجزیه و الحاق سرزمین از اهداف این جنگ خواهد بود. (اخوان مقدم، نوبخت گیوان، ۱۴۰۰)

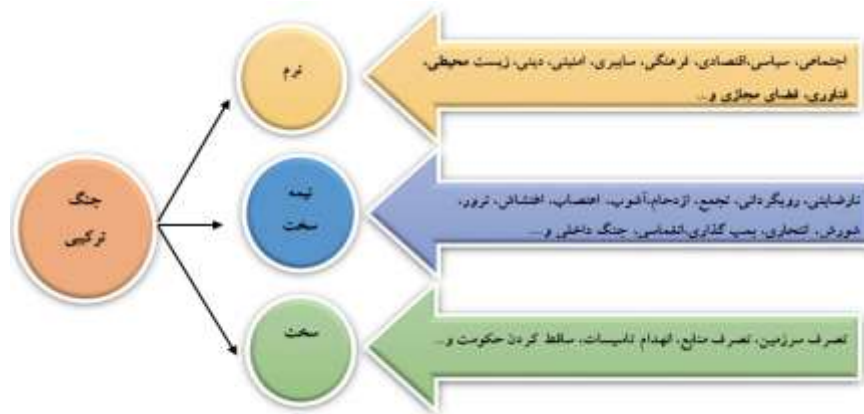
فرآیند تحلیل سلسله مراتبی: این فرآیند در سال ۱۹۸۰ به عنوان یک ابزار آنالیز گسترده برای مدل سازی مسائلی مانند موضوعات سیاسی، اقتصادی و... مطرح شد و برپایه مقایسه زوجی ارزش های دسته ای از موضوعات پایه گذاری گردید. این فرآیند به ما کمک میکند تا بتوانیم تصمیمات مناسب برای موضوعات پیچیده را با ساده سازی و هدایت مراحل تصمیم گیری اتخاذ کنیم. این فرآیند با تفکر گروهی، ساختار موثری برای تصمیم گیری ایجاد میکند. (سلطان حسینی، ۱۳۹۲ ص ۱۳۷)

تهدید: تهدید یک اقدام مخرب است که هدف آن خراب کردن یا سرقت داده ها یا اختلال در سیستم های یک سازمان یا کل سازمان است. این تهدید میتواند امنیتی، اقتصادی، فناوری و... باشد. (فسایی و جهانگیری، ۱۴۰۰، ص ۵)

تعاریف مختلف جنگ ترکیبی: مقام معظم رهبری در بیانات خود در دیدار جمعی از فرماندهان نیروی هوایی در سال ۱۴۰۰ با اشاره به موقعیت های مردم ایران در مقابله با تهدیدات پیچیده و گسترده دشمنان نظام اسلامی علیه ملت ایران در طول چهل و سه سال گذشته با تاکید بر اینکه جبهه دشمن امروز دست به تهاجم ترکیبی علیه مردم ایران زده است به جنبه های اقتصادی، سیاسی، امنیتی، رسانه ای و دیپلماسی این تهاجم اشاره کردند و یاد آور شدند (درمقابل این تهاجم ترکیبی و دسته جمعی نمی توانیم همیشه در موضع دفاعی بمانیم و ما نیز باید در زمینه های مختلف از جمله رسانه ای، امنیتی و اقتصادی تهاجم ترکیبی کنیم که در این زمینه اهل فکر و اقدام به خصوص مسئولان، موظف به تلاش هستند.

- جنگ ترکیبی ابزار مهم دولت ها، به ویژه قدرت های بزرگ برای تغییر نظام سیاسی در کشورهای دشمن است. دولت ها در استفاده از این ابزار، عامدانه مرزهای میان وضعیت جنگ و صلح را تیره و مبهم می کنند تا از این طریق دولت مورد هدف با ناآگاهی از وضعیت ایجاد شده از واکنش مناسب و به موقع، ناتوان شود. (Korybko, 2015)

- تعریفی که مورد تایید نخبگان این تحقیق در حوزه لشگری و کشوری می باشد عبارت است از (جنگ ترکیبی جنگی است که کاملاً هوشمند و پیچیده بوده و با استفاده از ابزارهای تهاجمی متعارف و غیر متعارف در تمامی عرصه های (نرم، نیمه سخت و سخت) بصورت هم افزا و همزمان به دنبال نفوذ، بی ثبات سازی و در نهایت براندازی کشور هدف میباشد).

شکل ۱: ابعاد و مولفه های جنگ ترکیبی (سلامی، سعیدی، نائینی، ۱۴۰۰)، (افسون، عبدی شیخ رباط، ۱۳۹۴)،

(اخوان مقدم، نوبخت گیوان، ۱۴۰۰))

روش‌شناسی تحقیق

از آنجایی که این پژوهش به دنبال معرفی اولویت‌های مولفه‌ها و شاخصهای جنگ ترکیبی می‌باشد، از نوع کاربردی بوده و چون تمامی خبرگان و کارشناسان از آن می‌توانند در آینده برای مقابله بهره‌مند گردند، از نوع توسعه‌ای خواهد بود. از جهت دیگر رویکرد این تحقیق آمیخته با روش کمی- کیفی انجام گرفته است. از طرفی به جهت آنکه مولفه‌ها و شاخصهای جنگ ترکیبی علیه ج.ا.ایران مورد توجه قرار گرفته به بررسی اسناد مکتوب و بر مطالعه ادبیات پژوهش و مبنای نظری آورده شده مبادرت گردید. قلمرو تحقیق از نظر موضوعی شامل حوزه‌های کشوری و لشگری و از نظر زمانی در سال ۱۴۰۱ انجام گردیده است. اطلاعات گرد آوری شده این تحقیق به وسیله دو پرسشنامه، مطالعه اسناد بالا دستی (مطالب ارزشمند مقام معظم رهبری) و نویسندگان داخلی و خارجی مقالات مرتبط با موضوع، ابتدا دسته‌بندی و سپس تحلیل‌های لازم انجام گرفته است. (در مرحله نخست ۴۰ نفر از خبرگان کشوری و لشگری در حوزه‌های تخصصی نرم-نیمه سخت و سخت که دارای مدرک تحصیلی حداقل کارشناسی ارشد بودند و سابقه خدمت در مشاغل تخصصی مطروحه را داشتند، از طریق مصاحبه و پرسشنامه محقق ساخته، مولفه‌ها و شاخصها به صورت کلی اخذ گردید)، (در مرحله دوم پرسشنامه‌ای بر مبنای اطلاعات بدست آمده در مرحله اول طراحی گردید که با استفاده از ۲۵ نفر از متخصصین خبره مهمترین مولفه‌ها و شاخصها مشخص گردیدند) در مرحله سوم با استفاده از روش تحلیل سلسله مراتبی^۱ (AHP) که از جمله پرکاربردترین روش‌های تحقیق در عملیات است (صالح نیا و بختیاری، ۱۳۹۷)، موارد فوق را اولویت‌بندی کرده و با استفاده از تحلیل نرم افزار درصد‌های لازم برآورد گردیده، در روش تحلیل سلسله مراتبی به فرد تصمیم‌گیرنده یا سیاست‌گذار این امکان را میدهد که با توجه به متغیرها و معیارهای مختلف، به بهترین نحو تصمیم‌گیری نماید. در این روش امکان مدل سازی مسئله در قالب مدل‌های سلسله مراتبی وجود دارد. (Forman, ۱۹۸۵) فرایند تحلیل سلسله مراتبی، با تجزیه مسائل مشکل و پیچیده، آن‌ها را به شکلی ساده تبدیل کرده و به حل آن‌ها می‌پردازد. در این روش با تلفیق وزنهای نسبی، وزن نهایی هر گزینه مشخص میشود که آن را وزن مطلق می‌نامیم. همه مقایسه‌ها در فرایند تحلیل سلسله مراتبی به صورت زوجی انجام می‌گیرد. لازم به ذکر است که مولفه‌ها و شاخصها نیز با روش گردآوری کتابخانه‌ای و استفاده از

¹ Analytic Hierarchy process

مکتوبات صاحب نظران در این حوزه چه در داخل کشور و چه در خارج از کشور گردآوری گردیده است.

تجزیه و تحلیل داده‌ها و یافته‌های تحقیق

یافته‌های این تحقیق بیانگر آن است که مؤلفه‌ها و شاخص‌های جنگ ترکیبی می‌تواند بعنوان یکی از شاخصهای اصلی حوزه بازدارندگی فعال و مؤثر برای سازمانهای کشوری و لشگری در نظر گرفته شود، وجود مؤلفه‌ها و شاخصهای گوناگون در جنگ ترکیبی نشان از دامنه وسیع این نوع جنگ در زمینه‌های مختلف دارد در این پژوهش از طریق مصاحبه‌های عمیق و پرسشنامه‌ها با خبرگان و جامعه آماری این حوزه، مؤلفه‌ها و شاخص‌های مرتبط با رویکردی حداکثری تکمیل شد. در ابتدا ۳۲ مؤلفه و ۲۵۹ شاخص در حوزه‌های جنگ ترکیبی (نرم، نیمه سخت و سخت) بدست آمد و طی مصاحبه‌ها و آرایه دومین پرسشنامه، جهت رسیدن به وفاق جمعی میان خبرگان در نهایت آنها ۱۰ مؤلفه و ۴۲ شاخص رتأیید کردند. برای اولویت بندی مؤلفه‌ها و شاخصها به روش فرایند تحلیل سلسله مراتبی ابتدا باید مدل باتوجه به روش (AHP) ترسیم شود. پس از ترسیم مدل، با استفاده از پرسشنامه‌های استاندارد مقایسه زوجی، مؤلفه‌ها و شاخص‌ها را برای مقایسه به نخبگان، پژوهشگران و مدیران ارشد اجرایی که در این خصوص صاحب نظر میباشند ارجاع گردیده است.

مهمترین ابعاد و شاخص‌ها در جنگ نرم، نیمه سخت و سخت

با مطالعه ادبیات و مبانی نظری تحقیق، مؤلفه‌های جنگ ترکیبی مشتمل بر ۱۰ مؤلفه پس از جرح و تعدیل سؤال‌های گفته شده و گردآوری اطلاعات بدست آمده از پرسشنامه اول، استخراج گردید که عبارتند از: (فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، دینی، سایبری و فضای مجازی، نارضایتی، رویگردانی، اغتشاش و شورش) سپس جهت مشخص نمودن شاخصهای مهم بر مبنای مؤلفه‌های بدست آمده با استفاده از پرسشنامه دوم در نهایت ۴۲ شاخص مورد تأیید قرار گرفت. مهمترین ابعاد و شاخص‌ها به شرح زیر آورده شده است.

الف: مهمترین شاخص‌های جنگ نرم در بعد فرهنگی^۱ از دید نخبگان (از ۲۳ مورد) (مراد پیری و کاوند، ۱۴۰۱)

هدف دشمن در این بعد معطوف به ارزش‌ها، نگرش‌ها و کنش‌های اعتقادی و فرهنگی می‌باشد. مهمترین شاخصها طبق نظر نخبگان این تحقیق عبارتند از:

^۱ Cultural

A1 - تغییر و بی هویت کردن ارزشها، A2- ترویج الگوهای غربی، A3- ایجاد جذابیت روابط با نامحرم، A4- ترویج محصولات فرهنگی غربی بر کالاهای فرهنگی داخلی، A5- ترویج سبک زندگی غربی به سبک زندگی اسلامی ایرانی، A6- دوری از مساجد، A7- رواج پیام های کوتاه غیر اخلاقی

ب: مهمترین شاخص های جنگ نرم در بعد اجتماعی^۱ از دید نخبگان (از ۱۴ مورد) (همان، ۱۱)

هدف دشمن در این بعد معطوف به آداب و رسوم، الگوهای رفتار اجتماعی، وحدت ملی، پیوندهای اجتماعی و اجزاء آن میباشد. مهمترین شاخصها طبق نظر نخبگان این تحقیق عبارتند از: B1- تغییر در سبک زندگی (پوشش، آرایش، خوراک، مدها و معماری)، B2- ترویج قومیت گرایی (تخریب وحدت ملی، افزایش تفکر فدرالیسم غربی)، B3- بهره برداری از آسیب های اجتماعی (برجسته کردن آسیب ها و نقاط آسیب خیز جامعه)

ج: مهمترین شاخص های جنگ نرم در بعد اقتصادی^۲ از دید نخبگان (از ۲۹ مورد) (همان، ۱۹)

هدف دشمن در این بعد معطوف به اندیشه، مدل اقتصادی رفتاری تولید مصرف و جزء آن میباشد. مهمترین شاخصها طبق نظر نخبگان این تحقیق عبارتند از:

C1- آشکار نمودن نابسامانیهای اقتصادی، C2- افزایش ریسک سرمایه گذاری اقتصادی، C3- عدم امنیت اقتصادی مردم، C4- ایجاد تورم در کالاهای اساسی مردم، C5- تغییرات شدید ارزی و بی ارزش شدن پول ملی، C6- کاهش قدرت خرید مردم

د: مهمترین شاخص های جنگ نرم در بعد سیاسی^۳ از دید نخبگان (از ۱۰ مورد) (افتخاری و

غلامیان، ۱۳۹۸)

هدف دشمن در این بعد معطوف به نهادها، زیرساخت ها و بنیانهای سیاسی و حکومتی کشور میباشد. مهمترین شاخصها طبق نظر نخبگان این تحقیق عبارتند از:

D1- دامن زدن به نافرمانیهای مدنی در تشکل ها و نهاد های دولتی و غیر دولتی، D2- رشد و تقویت سازمانهای مردم نهاد مخالف در داخل کشور، D3- محکوم نمودن کشور به هر نحوی در مجامع تاثیر گذار خارجی، D4- کاهش اعتبار پاسپورت کشور در کشورهای دیگر، D5- کاهش روابط دیپلماسی کشور در بین کشورهای دیگر

ه: مهمترین شاخص های جنگ نرم در بعد دین^۴ از دید نخبگان (از ۱۲ مورد) (همان، ۶)

¹ Social

² Economic

³ Political

⁴ Religious

هدف دشمن در این بعد معطوف به دین زدایی از اقشار جامعه و جایگزین نمودن فرهنگ مبتذل غربی می‌باشد و از مصادیق بارز دین زدایی می‌توان به شبهه پراکنی، فرقه سازی، ترویج اسلام آمریکایی، سنی انگلیسی و... نام برد. مهمترین شاخصها طبق نظر نخبگان این تحقیق عبارتند از: E1- شبهه پراکنی های مذهبی و اعتقادی، E2- فرقه سازی های مذهبی، E3- ایجاد ادیان نوظهور و مرتد، E4- ترویج اسلام میانه رو و اسلام آمریکایی

و: مهمترین شاخص های جنگ نرم در بعد سایبری^۱ و فضای مجازی از دید نخبگان (از ۱۹ مورد) هدف دشمن در این بعد معطوف به حمله های دیجیتالی به شبکه ها، سامانه ها و اطلاعات کشور با هدف صدمه زدن به آنها می‌باشد. این حمله ها ممکن است حاوی تخریب، تغییر یا به سرقت بردن اطلاعات یا از دسترس خارج کردن خدمات برخط باشد که به آن تهدید سایبری می‌گویند. (جعفری، اسدی، ۱۳۹۷) تهدیدهایی که از بستر اینترنت بجهت تخریب و خط دهی متناسب با نیات دشمن می‌باشد توسط فضای مجازی ارایه میگردد فضای مجازی نوعی نفوذ اجتماعی است. (اکبری، ۱۴۰۱)، مهمترین شاخصها طبق نظر نخبگان این تحقیق عبارتند از:

F1- افزایش تهدید هایی که منجر به حملات دیجیتالی به شبکه ها و سامانه ها خواهد شد، F2- تخریب و از کار انداختن سامانه ها از طریق حک کردن، F3- تغییر و یا به سرقت بردن اطلاعات، F4- از دسترس خارج نمودن خدمات برخط کشور، F5- در اختیار گرفتن تفکر افراد مستعد با استفاده از فضای مجازی، F6- خط دهی بموقع و مناسب جهت القاء به مردم بابت هر تفکر مخربی، F7- جهت دهی آحاد ملت بخصوص جوانان فریب خورده در پیروی کورکورانه از مطالبی که با مهندسی کامل در فضای مجازی به جهت تخریب ذهن و هدایت این افراد به سمت خواسته های دشمن می‌باشد.

ز: مهمترین شاخص های جنگ نیمه سخت در بعد نارضایتی^۲ از دید نخبگان (از ۱۶ مورد) (رمضانی آرانی و محمدیان ساروی، ۱۳۹۹)

هدف دشمن در این بعد عدم رضایت بخشی از آحاد جامعه و مردم تحت حاکمیت یک کشور از وضع موجود در تمامی ابعاد می‌باشد. نارضایتی یکی از بهترین بسترها برای دشمنان است تا به روش های مختلف به ویژه با پروژه نفوذ آن را افزایش داده و در این باره بزرگنمایی نمایند و زمینه را برای فازهای بعدی مهیا کنند. مهمترین شاخصها طبق نظر نخبگان این تحقیق عبارتند از:

¹ Cybr- Cybr Space

² Discontent

G1- افزایش عدم رضایت آحاد جامعه، G2- افزایش نفوذ در بین نیروهای کشوری و لشکری،

G3- کاهش شدید امید به آینده کشور به ویژه در قشر جوانان کشور

ح: مهمترین شاخص های جنگ نیمه سخت در بعدرویدگردانی^۱ از دید نخبگان (از ۱۰ مورد) (همان، ۱۱)
هدف دشمن در این بعد، مایوس شدن، ناامیدی، واگرایی تمام یا بخشی از مردم ناراضی جامعه از اصلاح وضع موجود توسط نظام حاکم که رفته رفته باعث ضعیف شدن حمایتها و پشتیبانی های مادی و معنوی مردم از نظام حاکم خواهد شد اطلاق میگردد. مهمترین شاخصها طبق نظر نخبگان این تحقیق عبارتند از:

H1- مایوس نمودن آحاد ملت از هر اقدام سازنده کشور، H2- ناامیدی و ناراضی نمودن آحاد مردم از اصلاح وضع موجود، H3- تضعیف حمایتها و پشتیبانی های مادی و معنوی مردم از نظام حاکم و: مهمترین شاخص های جنگ نیمه سخت در بعد اغتشاش^۲ از دید نخبگان (از ۱۸ مورد)

(نظام دوست و پناهنده، ۱۴۰۱)

هدف دشمن در این بعد اقدام خشونت آمیز تعداد یا گروه هایی از جمعیت ناراضی و فاقد رفتار عقلانی که به وسیله ی افراد یا جریانی خاص تحریک گردیده و مبادرت به برهم زدن نظم و آرامش عمومی، به منظور رسیدن به اهدافی در مغایرت با قوانین جاری کشور می باشد اطلاق میگردد. در اغتشاش افراد به صورت غیر مسلحانه در تقابل با نظام، دست به تخریب و خشونت می زنند که می توان اقدامات محل امنیت محدود در انتهای آن متصور بود. مهمترین شاخصها طبق نظر نخبگان این تحقیق عبارتند از:

II- اقدام توأم با خشونت از طریق افراد یا جریان خاص که کاملاً هدایت شده میباشند. I2- برهم زدن نظم و آرامش عمومی به منظور رسیدن به اهدافی در مغایرت با قوانین جاری کشور

ط: مهمترین شاخص های جنگ نیمه سخت در بعدشورش^۳ از دید نخبگان (از ۱۲ مورد)

(رئییسی، پیشگاه هادیان، جاودانی مقدم، ۱۳۹۹)

هدف دشمن در این بعد حرکت خشونت باری که توسط جمعی با اهدافی محدود علیه حاکمیت سیاسی انجام شود اطلاق میگردد. در شورش به جهت برهم زدن نظم و آرامش عمومی و نیل به اهداف خود از هر وسیله و آلات قتاله ای علیه ماموران انتظامی و مخالفان خوداستفاده می کنند. -

¹ Turn fusion

² Confusion

³ Rebellion

3 Export Choice

J1 شکل‌گیری رادیکالیسم اجتماعی، اقدام توأم با خشونت، به میدان آمدن افراد مشهور (فخر پوچ) یا جریان خاص، J2- افزایش عملیات خرابکارانه و ترور افراد شاخص یا کشته‌سازی جهت تهییج مردم می‌باشد.

خروجیهای نرم افزار (E-C)¹

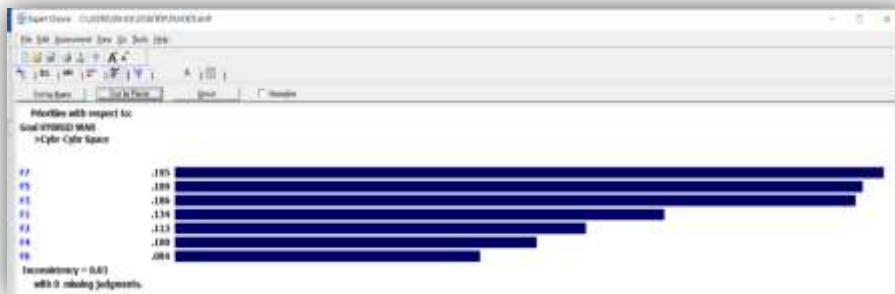
برای اولویت بندی مولفه‌ها و شاخصها به روش فرایند تحلیل سلسله مراتبی (AHP) با استفاده از نرم افزار (E-C) طبق پرسشنامه‌های مستخرجه ابتدا بصورت مقایسه زوجی تمامی مولفه‌های مهم با یکدیگر و سپس تمامی شاخص‌های مهم با هم مقایسه می‌گردند. نرم افزار (E-C) یک ابزار قوی برای تصمیم‌گیری چند معیاره بر اساس روش فرایند تحلیل سلسله مراتبی می‌باشد. خروجی این نرم افزار بشرح زیر ارائه گردیده است. در شکل ۲، شمایی کلی از ورود مدل در نرم افزار (E-C) دیده می‌شود. هدف مدل اولویت بندی مولفه‌ها و شاخصهای مهم در جنگ ترکیبی است که به ده مولفه کلی تقسیم شده‌اند و سپس شاخص‌های تمامی مولفه‌ها که ۴۲ عنوان می‌باشد به صورت کد وارد نرم افزار شده است.

شکل ۲: شمایی کلی ازکل تعداد مولفه‌ها و شاخصها در نرم افزار Export Choice

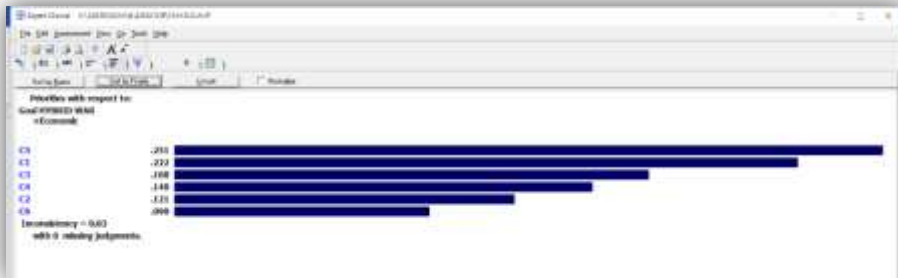

شکل ۳. اولویت بندی مولفه های دارای ارجحیت در جنگ ترکیبی در نرم افزار Export Choice همان طور که در شکل ۳ مشاهده میگردد، اولویت بندی شاخصها از طریق نرم افزار بشرح زیر بدست آمده ۱- مولفه سایبر - فضای مجازی ۲- مولفه اقتصادی ۳- نارضایتی ۴- فرهنگی ۵- رویگردانی ۶- اجتماعی ۷- اغتشاش ۸- دین زدایی ۹- سیاسی و دیپلماسی ۱۰- شورش توسط خروجی نرم افزار اولویت بندی و انتخاب گردیده است .
طبق قواعد در روش AHP نرخ ناسازگاری کمتر از ۰/۱ پذیرفته است.

شکل ۴. اولویت بندی شاخصهای سایبری و فضای مجازی در نرم افزار Export Choice در شکل ۴، اوزان نسبی شاخص های ذیل مولفه سایبری و فضای مجازی که به عنوان اولین مولفه توسط نرم افزار انتخاب گردیده مشخص شده است. همانطور که مشاهده می شود، شاخص F7 (جهت دهی آحاد ملت بخصوص جوانان فریب خورده در پیروی کورکورانه از مطالبی که با مهندسی کامل در فضای مجازی بجهت تخریب ذهن و هدایت این افراد به سمت خواسته های دشمن میباشد) به عنوان بالاترین شاخص در بین شاخصهای دیگر انتخاب گردیده در این شاخص با استفاده از فضای مجازی هدایت رهبران داخلی در خصوص یک پارچه نمودن حرکت

هماهنگ تخریبی در کل کشور توسط دشمن انجام می‌گردد، نرخ ناسازگاری ماتریس مربوط به شاخص های ذیل معیار سایبری - فضای مجازی ۰,۰۳ است که نشان دهنده سازگاری بسیار مطلوب نظرات خبرگان در این حوزه میباشد .

شکل ۵. اولویت بندی شاخصهای اقتصادی در نرم افزار Export Choice

در شکل ۵، اوزان نسبی شاخص های ذیل مولفه اقتصادی که به عنوان دومین مولفه توسط نرم افزار انتخاب گردیده مشخص شده است. همانطور که مشاهده می شود، شاخص C5 (تغییرات شدید ارزی و بی ارزش شدن پول ملی) به عنوان بالاترین شاخص در بین شاخصهای دیگر انتخاب گردید. در این شاخص دشمنان خارجی و داخلی با تغییرات شدید ارزهای خارجی باعث بی ثباتی در بازار گشته و در این شرایط کالاهای مورد نیاز مردم با افزایش قیمت روبرو شده و سرمایه گذاران با این بازار بی ثبات نمی توانند سرمایه خود را در کشور بابت تولید بکار بگیرند. این تغییرات باعث بی ارزش شدن پول ملی در داخل و خارج خواهد شد. نرخ ناسازگاری ماتریس مربوط به شاخص های ذیل معیار اقتصادی ۰,۰۳ است که نشان دهنده سازگاری بسیار مطلوب نظرات خبرگان در این حوزه میباشد .

اولویت بندی شاخصهای نارضایتی در نرم افزار (E-C)^۱

اوزان نسبی شاخص های ذیل مولفه نارضایتی به عنوان سومین مولفه توسط نرم افزار انتخاب گردیده است. شاخص G2 (افزایش نفوذ در بین نیروهای کشوری و لشگری) به عنوان بالاترین شاخص در بین شاخصهای دیگر انتخاب گردیده. در این شاخص دشمن به دنبال پروژه نفوذ بوده که بتواند نیروهای کشوری و لشگری را دچار استحاله کند. در صورت تاثیر افکار دشمن بخصوص در سیستم های دولتی باعث می‌گردد نارضایتی در بین مردم افزایش یابد. نرخ

^۱ * با توجه به اینکه حجم تصاویر خروجی های نرم افزار زیاد میباشد صرفا به توضیحات خروجی ها در زیر بسنده گردیده است.

ناسازگاری ماتریس مربوط به شاخص های ذیل معیار نارضایتی ۰,۰۴ است که نشان دهنده سازگاری بسیار مطلوب نظرات خبرگان در این حوزه میباشد.

اولویت بندی شاخصهای فرهنگی در نرم افزار (E-C)

اوزان نسبی شاخص های ذیل مولفه فرهنگی که به عنوان چهارمین مولفه توسط نرم افزار انتخاب گردیده است. شاخص A1 (تغییر و بی هویت کردن ارزشها) به عنوان بالاترین شاخص در بین شاخصهای دیگر انتخاب گردیده. در این شاخص دشمن به دنبال این خواهد بود که ارزشهای انقلابی در مردم را کم رنگ و رفته رفته بی تفاوتی را در اقبال جامعه بیشتر کند. نرخ ناسازگاری ماتریس مربوط به شاخص های ذیل معیار فرهنگی ۰,۰۴ است که نشان دهنده سازگاری بسیار مطلوب نظرات خبرگان در این حوزه میباشد.

اولویت بندی شاخصهای رویگردانی در نرم افزار (E-C)

اوزان نسبی شاخص های ذیل مولفه رویگردانی که به عنوان پنجمین مولفه توسط نرم افزار انتخاب گردیده است. شاخص H3 (تضعیف حمایتها و پشتیبانی های مادی و معنوی مردم از نظام حاکم میباشد) که به عنوان بالاترین شاخص در بین شاخصهای دیگر انتخاب گردیده. در این شاخص دشمن به دنبال این خواهد بود که حمایتها و پشتیبانی های نظام حاکم برکشور را سست نموده. بنابر این نظام حاکم پایگاه مردمی خود را از دست داده و دشمن براحتی خواهد توانست اقدامات بعدی خود را انجام دهد. نرخ ناسازگاری ماتریس مربوط به شاخص های ذیل معیار رویگردانی ۰,۰۲ است که نشان دهنده سازگاری بسیار مطلوب نظرات خبرگان در این حوزه میباشد.

اولویت بندی شاخصهای اجتماعی در نرم افزار (E-C)

اوزان نسبی شاخص های ذیل مولفه اجتماعی که به عنوان ششمین مولفه توسط نرم افزار انتخاب گردیده است. شاخص B3 (بهره برداری از آسیب های اجتماعی) برجسته کردن آسیب ها و نقاط آسیب خیز جامعه)) به عنوان بالاترین شاخص در بین شاخصهای دیگر انتخاب گردیده. در این شاخص دشمن با استفاده از برجسته کردن نقاط ضعف نظام حاکم سعی بر سیاه نمایی و تشویش اذهان خواهد داشت. بنابر این دشمن با رسوخ به آسیب های اجتماعی و بزرگ نمایی آن در بین آحاد مردم، بمیدان آمده تا بتواند بهترین بهره وری را در این شاخص مهم بدست آورد. نرخ ناسازگاری ماتریس مربوط به شاخص های ذیل معیار اجتماعی ۰,۰۵ است که نشان دهنده سازگاری بسیار مطلوب نظرات خبرگان در این حوزه میباشد.

اولویت بندی شاخصهای اغتشاش در نرم افزار (E-C)

اوزان نسبی شاخص های ذیل مولفه اغتشاش که به عنوان هفتمین مولفه توسط نرم افزار انتخاب گردیده است، شاخص II (اقدام توأم با خشونت از طریق افراد یا جریان خاص که کاملاً هدایت شده میباشد) به عنوان بالاترین شاخص در بین شاخصهای دیگر انتخاب گردیده. در این شاخص دشمن با استفاده از رهبران محلی و خارجی خود جامعه را به خشونت سوق داده و

باعث تخریب اموال عمومی نظام حاکم خواهد شد. نرخ ناسازگاری ماتریس مربوط به شاخص‌های ذیل معیاراغتاش ۰,۰۰ است که نشان دهنده سازگاری بسیار مطلوب خبرگان در این حوزه می‌باشد.

اولویت بندی شاخصهای دین در نرم افزار (E-C)

اوزان نسبی شاخص‌های ذیل مولفه دین که به عنوان هشتمین مولفه توسط نرم افزار انتخاب گردیده است. شاخص E1 (شبهه پراکنی‌های مذهبی و اعتقادی) به عنوان بالاترین شاخص در بین شاخصهای دیگر انتخاب گردیده. یکی از راه‌های دین زدایی، تولید شبهه و اشکال، به وسیله‌ی رسانه‌های گوناگون از جمله از طریق ماهواره و اینترنت است. سیاست‌مداران غرب، به این نقطه رسیدند که بهترین راه برای سوزاندن باورها که مزاحم حکومت آنها بر ملت‌های اسلامی است، تضعیف ایمان از راه پخش شبهه در همه‌ی مسایل مربوط به دین می‌باشد. نرخ ناسازگاری ماتریس مربوط به شاخص‌های ذیل معیار دین ۰,۰۳ است که نشان دهنده سازگاری بسیار مطلوب نظرات خبرگان در این حوزه می‌باشد.

اولویت بندی شاخصهای سیاسی در نرم افزار (E-C)

اوزان نسبی شاخص‌های ذیل مولفه سیاسی که به عنوان نهمین مولفه توسط نرم افزار انتخاب گردیده است. شاخص D2 (رشد و تقویت سازمانهای مردم نهاد مخالف در داخل کشور) به عنوان بالاترین شاخص در بین شاخصهای دیگر انتخاب گردیده. در این شاخص دشمن به دنبال جذب افراد و با استفاده از جلسات هم‌اندیشی عضو یابی خود را در داخل کشور انجام میدهد و رفته رفته با تبلیغات هدف دار مردم را از نظام سیاسی جدا خواهد کرد. آن نظام سیاسی که تصمیماتش و قوانینی که وضع می‌کند، اجرا نگردد، نفوذ اجتماعی کافی را نخواهد داشت و کفایت تصمیمات و اجرای تصمیمات زیر سؤال خواهد رفت. نرخ ناسازگاری ماتریس مربوط به شاخص‌های ذیل معیارسیاست ۰,۰۵ است که نشان دهنده سازگاری مطلوب نظرات خبرگان در این حوزه می‌باشد.

اولویت بندی شاخصهای شورش در نرم افزار (E-C)

اوزان نسبی شاخص‌های ذیل مولفه شورش که به عنوان دهمین مولفه توسط نرم افزار انتخاب گردیده است. شاخص J1 (شکل‌گیری رادیکالیسم اجتماعی، اقدام توأم با خشونت، به میدان آمدن افراد مشهور (فخر پوچ) یا جریان خاص) به عنوان بالاترین شاخص در بین شاخصهای دیگر انتخاب گردید. در این شاخص دشمن به دنبال این می‌باشد که افراد اعتراض خود را بصورت خشونت آمیز نسبت به وضعیت موجود انجام دهند. شورشگر از روی استیصال به سیستم و افرادی که آنها را مسئول بدبختی خویش می‌داند حمله می‌کند و به خشونت و انتقام جویی دست می‌زند.

نتیجه‌گیری و پیشنهاد:

الف-نتیجه‌گیری

در شکل ۶، مهمترین مولفه‌ها و شاخص‌ها با استفاده از نرم افزار (E-C) با توجه به نظرات خبرگان این پژوهش که در مرحله نهایی روش (AHP) قرار گرفته و در آن، اولویت بندی نهایی مولفه‌ها و شاخصها با در نظر گرفتن اوزان معیارها و تعیین اوزان نهایی میباشد ارایه گردیده است. اوزان نهایی شاخص‌های فوق مبنای برنامه ریزی و تخصیص منابع قرار می‌گیرد تا با تهدیدات مقابله شود. از طرفی، چنان که در خروجی نرم افزار مشخص گردیده، نرخ ناسازگاری کلی، پس از اجرای مرحله ادغام، ۰،۳ است که حاکی از سازگاری کلی و مطلوب اجرای روش و تأیید آن میباشد. بنابراین، به کارگیری روش فرایند تحلیل سلسله مراتبی در موضوع فوق روایی و اعتبار کافی دارد و نتایج آن معتبر است. با مطالعه ادبیات و مبانی نظری تحقیق، مؤلفه‌های جنگ ترکیبی مشتمل بر ۱۰ مؤلفه نسبت به اطلاعات بدست آمده از پرسشنامه، استخراج گردید.

۱-سایبری و فضای مجازی	F7- جهت دهی احاد ملت بخصوص جوانان فرب خورده در پیروی کورکورانه از مطالبی که با مهندسی کامل در فضای مجازی بجهت تخریب ...
۲-اقتصادی	C5- تغییرات شدید ارزی و بی ارزش شدن پول ملی
۳-تارهایابی	G2- افزایش نفوذ در بین نیروهای کشوری و لشکری
۴-فرهنگی	A1- تغییر و بی هویت کردن ارزشها
۵-روگردانی	H3- تضعیف حمایتها و پشتیبانی های مادی و معنوی مردم از نظام حاکم
۶-اجتماعی	B3- بهره برداری از آسیب های اجتماعی
۷-افشنش	I1- اقدام توأم با خشونت از طریق افراد یا جریان خاص
۸-دینی	E1- شبهه پراکنی های مذهبی و اعتقادی
۹-سیاسی	D2- رشد و تقویت سازمانهای مردم نهاد مخالف در داخل کشور
۱۰-شورش	J1- شکل گیری رادیکالیسم اجتماعی اقدام توأم با خشونت
شکل ۶. اولویتهای شاخصهای دشمن در جنگ ترکیبی با روش تحلیل سلسله مراتبی (AHP)	

- دشمنان پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران تا کنون سعی داشته‌اند با جنگ‌های متفاوت باعث بر اندازی و استحاله در جمهوری اسلامی ایران گردند و در نتیجه جهت رسیدن به اهداف شوم خود همواره سعی داشته‌اند با عناوین مختلف باعث تضعیف نظام حاکم گردند. بنابراین پیشنهادات زیر ارائه می‌گردد.
- ۱- تشکیل قرارگاه جنگ ترکیبی با محوریت وزارت کشور.
 - ۲- تشکیل قرارگاه‌های فرعی در وزارتخانه‌ها و ستاد کل نیروهای مسلح.
 - ۳- بررسی و ارائه راه‌کنشهای نقاط قوت و ضعف جمهوری اسلامی ایران در مقابله با جنگ ترکیبی.
 - ۴- بررسی و ارائه راه‌کنشهای نقاط فرصت و تهدیدات دشمنان جمهوری اسلامی ایران در جنگ ترکیبی.
 - ۵- راه‌کنشهایی که میتوان راهبرد دشمنان در جنگ ترکیبی را بی‌اثر نمود.
 - ۶- جمهوری اسلامی ایران با چه اقداماتی میتواند بر علیه دشمنان، جنگ ترکیبی تمام‌عیاری را آغاز نماید.

فهرست منابع:**الف - منابع فارسی**

- امام خامنه ای (مدظله العالی)، مجموعه بیانات، قابل دسترسی در www.khamenei.ir
- ابراهیمی کیایی، هادی (۱۳۹۹)، جنگ هیبریدی: رویکرد ایالات متحده آمریکا در مواجهه با جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه پژوهشی پژوهشهای روابط بین الملل، دوره ۱۰، شماره ۲، شماره پیاپی ۳۷ - افسون، مهرداد، عبدی شیخ رباط، علی (۱۳۹۴)، تهدیدات امنیتی (نیمه سخت)، فصلنامه علمی - تخصصی پژوهشهای سیاسی، سال پنجم شماره ۱۳، تیر ماه ۱۳۹۴.
- افتخاری، اصغر، غلامیان، امیر، طاهری، سلیمان (۱۳۹۸)، تاثیرات جنگ نرم غرب بر مشروعیت سیاسی جمهوری اسلامی ایران، مطالعات دفاعی استراتژیک، سال ۱۳۹۸، دوره ۱۷، شماره ۷۸.
- اکبری، احمد (۱۴۰۱)، اهمیت و ضرورت فضای مجازی، ره آورد نور، شماره ۸۰، پاییز ۱۴۰۱.
- بختیاری، حسین، صالح نیا، علی (۱۳۹۷)، اولویت بندی تهدیدات امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران با روش تحلیل سلسله مراتبی (AHP)، فصلنامه مطالعات راهبردی سیاست گذاری عمومی، دوره ۸، شماره ۲۷.
- اخوان مقدم، زهرا، نوبخت گیوان، زینب (۱۴۰۰)، مبانی قرآنی اندیشه جهادی امام خامنه ای ناظر بر جنگ سخت و نرم، فصلنامه پژوهش و مطالبات علوم اسلامی سال سوم مهر ۱۴۰۰ شماره ۲۷. - جعفری، اسدی، محسن، فاطمه، جعفری (۱۳۹۷)، بررسی ابعاد حقوقی جنگ سایبری با نگاهی به قواعد حاکم بر مخاصمات مسلحانه بین المللی، فصلنامه مطالعات علوم سیاسی و حقوق وفقه، دوره چهارم شماره ۱.
- ریاضی، وحید، اکبری، علی، باجلانی، صفدر، اکبری، حسن رضا (۱۳۹۶)، معرفی مؤلفه ها و ابزارهای جنگ ترکیبی آمریکا علیه ج.ا.ایران، فصلنامه علمی راهبرد دفاعی، سال نوزدهم، شماره ۷۳.
- رمضانی آرانی، مجید، محمدیان ساروی، محسن (۱۳۹۹)، شناسایی و اولویت بندی عوامل اقتصادی موثر بر بروز نارضایتی اجتماعی، فصلنامه مطالعات بین رشته ای دانش راهبردی، دوره ۱۰ شماره ۳۸، خرداد ۱۳۹۹.
- سلطان حسینی، محمد (۱۳۹۲)، تهدید، مولفه و شاخصها در قرآیند تحلیل سلسله مراتبی، نشریه مدیریت، دوره ۵، شماره ۳
- رئیسی، محمد، پیشگاه هادیان، حمید، جاودانی مقدم، مهدی (۱۳۹۹)، سیاست و راهبردهای بهینه در پیشگیری از بحران های اجتماعی، فصلنامه علمی رهیافت انقلاب اسلامی، سال چهاردهم، شماره ۵۱ تابستان ۱۳۹۹.
- سلیمانی، باقر (۱۴۰۰)، بررسی و تبیین تهدیدات جنگ ترکیبی استخبار جهانی در گام دوم انقلاب اسلامی، دو فصلنامه پژوهش های علوم دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (ع)، سال دوم، شماره ۴.
- سلامی، حسین، سعیدی، علی، نائینی، علی محمد، حسینی، حسین (۱۴۰۰)، ارائه الگوی دفاع نرم جمهوری اسلامی ایران مبتنی برگفتمان امام خامنه ای (مدظله العالی)، فصلنامه مطالعات دفاعی استراتژیک، شماره ۸۴

- طاهری لاری، مسعود، (۱۳۹۹) شناسایی ابعاد، مولفه‌ها و شاخص‌های الگوی رفتار سیاسی درون سازمانی، نشریه مدیریت، دوره ۱۵، شماره ۲
- مراد پیری، هادی، کاوند، ندا (۱۴۰۱) رسالت‌های راهبردی دانشجویان به مثابه قدرت نرم در جهاد تبیین با بهره‌گیری از منویات امام خامنه‌ای (مد ظله العالی)، فصلنامه علمی مطالعات قدرت نرم، دوره ۱۲، شماره ۴ شماره پیاپی ۳۱، اسفند ۱۴۰۱.
- ممبینی دهکردی، علی، منشاوی، محمد علی، ولوی، محمد رضا، زواره، سید مسعود (۱۳۹۹)، الگوی راهبردی نظام نوآوری دفاعی در جنگ ترکیبی، فصلنامه مطالعات دفاعی استراتژیک سال هیجدهم، شماره ۸۰
- منطقی فسایی، علی، جهانگیری، سعید (۱۴۰۰)، واکاوی تهدیدات امنیت ملی داخلی و خارجی جمهوری اسلامی ایران و تاثیر آن بر سیاست‌گذاری عمومی، سیاست پژوهی، دوره ۸، شماره ۲۲، پاییز ۱۴۰۰
- نظام دوست، رضا، پناهنده، مهدی (۱۴۰۱)، نقش رهبری ولایت فقیه در مدیریت راهبردی اغتشاشات در نظام جمهوری اسلامی ایران، دوازدهمین کنفرانس بین‌المللی مدیریت، تجارت جهانی، اقتصاد دارایی و علوم اجتماعی. اسفند ۱۴۰۱

ب - منابع انگلیسی

- Forman, E.H. 1985. Decision Support for Executive Decision Makers. Information Tino Strategy: The Executive s Journal. Vol. 4. Pp.4-14.
- Korybko, Andrew (2015), Hybrid Wars: The Indirect Adaptive Approach to Regime Change, Peoples' Friendship University of Russia, Moscow.

